

VII. ROČNÍK STUDENTSKÉ VĚDECKÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI (SVOČ) NA PF UK
Oponentský posudek

AUTOR SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Daniel Askari

NÁZEV SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Projevy nenávisti v demokratickém právním státě

OBOR: Ústavní právo

POSUDEK VYPRACOVAL: Jan Grinc

1. Hodnocení tématu z hlediska jeho aktuálnosti, praktické použitelnosti a teoretického významu

3/3

Téma je dlouhodobě diskutováno a je relevantní pro legislativní a soudní praxi. Dotýká se významných teoretických otázek ochrany lidských práv.

2. Hodnocení pojetí práce (systematika, logická stavba, použité metody, prameny)

4/5

Pojetí tématu je vzhledem k limitům rozsahu textu dosti široké (teoretické argumenty, mezinárodněprávní dokumenty, judikatura Nejvyššího soudu USA a Evropského soudu pro lidská práva, specificky judikatura týkající se projevů nenávisti k homosexuálům). Autorovi se ale v zásadě daří sledovat jasnou linku a systematika práce tak odpovídá jeho cíli. Práci s prameny nelze nic vytknout.

3. Hodnocení formální stránky práce (jazyková úroveň, přehlednost, grafická úprava a technické zvládnutí textu)

4/4

Bez jakýchkoli nedostatků.

4. Hodnocení obsahové (věcné připomínky k textu, konfrontace s jinými možnými názory, celkové zvládnutí tématu, zhodnocení závěrů práce, do jaké míry mohou být předmětem diskuse při ústním kole)

6/8

Práce představuje velmi dobrý, byť vzhledem k rozsahovým limitacím textu pochopitelně nikoli detailní přehled přístupů k trestání projevů nenávisti v různých právních úpravách. Její nedostatek spatřuji v určité nezaostřenosti – jednotlivá rozhodnutí jsou shrnuta vesměs velmi stručně, takže není prostor na rozbor jejich odůvodnění, který by potvrzoval či vyvracel autorovy obavy vyjádřené v části 3.4 a v závěru.

Za zásadní problém považuje autor nejasně definovanou terminologii právních úprav, na jejichž základě jsou projevy nenávisti postihovány. Ta umocňuje riziko příliš subjektivního rozhodování soudců. Zároveň si všímá významu kontextu a regionální historie při posuzování konkrétních případů. Otázkou tak je, zda je podrobnější vymezení pojmů (ale i obecně mezi svobody projevu ve vztahu k nenávisťným projevům) možné a vhodné, zejména na globální úrovni, a to vzhledem k rozdílným historickým zkušenostem a společenskopolitické situaci (současné Německo vs. Rwanda).

K textu mám dvě konkrétnější připomínky, či spíše podněty:

Na str. 4-5 autor zmiňuje tzv. *slippery slope* argument. Souhlasím, že netrestání slovních projevů nenávisti může být vnímáno jako aprobování nenávisti jako takové. Nenávist jako subjektivní postoj ale nelze samu o sobě postihovat. Podstatou argumentu je dle mého soudu spíše to, že pokud stát netrestá již slovní projevy nenávisti, pomíjí, že i tyto projevy mohou vyvolat újmu a rozostřuje hranici mezi „povolenou nevraživostí“ a podněcováním či pohrůzkami násilí, čímž relativizuje právní ochranu terčů nenávistného projevu. Argument *slippery slope* se navíc používá i v opačném gardu (pokud stát trestá slovní projevy nenávisti, může dospět až k označování nepohodlných názorů za nenávistné, tedy nelegitimní, a k jejich cenzuře).

Na str. 12–13 autor uvažuje o jiných než trestněprávních mechanismech postihu projevů nenávisti, mj. o civilních žalobách. Ty však obecně předpokládají, aby se žalovaný projev dotýkal (osobnostních) práv konkrétní osoby (osob), což nemusí vždy platit. Alternativou by byly kolektivní (skupinové) žaloby na ochranu zájmů dotčených skupin (podobně např. žaloby organizací chránících zájmy spotřebitelů v právu nekalé soutěže). Je ovšem otázkou, v čem by spočíval přínos takových žalob ve srovnání s veřejnoprávním postihem nenávistných projevů. Budou soudci v civilních věcech rozhodovat „objektivněji“ než v trestních? Nebo jde spíše o charakter a intenzitu sankce, která bude za tyto právně neurčitě vymezené skutkové podstaty ukládána (odnětí svobody vs. veřejná omluva, peněžité zadostiučinění, poukázání peněz na dobročinné účely), a vlastně i řízení samotného?

5. Stručně celkové hodnocení práce a celkový počet bodů¹

17/20

Jedná se o velmi kvalitně zpracovanou přehledovou práci, která nečiní žádné zásadní závěry, avšak vystihuje základní body pojednané tematiky.

Otázky k ústní obhajobě:

- 1) Pod dojmem části 3.4 a závěru se nabízí otázka, zda autor v prostudované judikatuře zaregistroval nějaké pokusy o precizaci kritérií postihu projevů nenávisti, nebo zda má dojem, že jde spíše o argumentačně minimalistická odůvodnění založená na (potenciálně velmi subjektivních či intuitivních) morálních soudech? Narazil autor na rozhodnutí, které považuje v kontextu ostatních za mimořádně důkladně odůvodněné?
- 2) Považuje autor za vhodnější prostředek ke zmírnění rizik soudního posuzování projevů nenávisti, na která upozorňuje, spíše zpřesnění právních předpisů, nebo využití sankčních mechanismů mimo rámec trestního práva?
- 3) Dále je možné vyjádřit se k otázkám uvedeným v bodě 4 tohoto posudku.

V Praze dne 15. 5. 2014

.....
Jan Grinc

¹ Celkový počet bodů je součtem bodů udělených v předchozích čtyřech kategoriích.